

Nejen o chemii

Před rokem 1989 často probíhaly celostátní kampaňové akce, věnované tomu či onomu. Takto postižen byl i měsíční kalendář a pamětníci si jistě vzpomenou, že např. březen byl „Měsíc knihy a čtenářů“ či duben byl označen jako „Měsíc bezpečnosti silničního provozu“. Pro společenský život člověka je v dubnu zajímavý především den první, jehož symbolem jsou aprílové žertíky, případně i den poslední, kdy jsou páleny čarodějnice. Tradice vyvádění aprilem se datuje již od 17. století. Podle jednoho z výkladů apríl údajně souvisí s narozeninami Jidáše, který se měl 1. dubna narodit. Protože zradil Krista, nemá se v tento den věřit všemu, co se řekne. Zdařilý žert se v osmdesátých letech minulého století povedl jednomu anglickému rádiu, které informovalo o tom, že věž Big Ben dostane místo klasického ciferníku s ručičkami digitální displej. Žertem postižení posluchači byli navrhovanou změnou šokováni a památkáři dokonce nachystali protest na nejvyšší místa. Nicméně můj osobní dojem je, že tato tradice v současné době upadá, neboť jsme vlastně cílem „aprilových žertů“ permanentně díky mediím – z nich zejména internetu (hoaxům na sociálních sítích i mimo ně) a politikům našeho i evropského formátu – místní samosprávu nevyjímaje. Kromě otužilosti k informacím („o jejichž pravdivosti lze s úspěchem pochybovat“) jimiž jsme zaplavováni, se tak dostavuje i jistá nechuť přispívat do této množiny i kanadskými žertíky vlastní provenience. Dobrý kanadský žertík je tak vzácné koření. Dovolte mi v této souvislosti zmínit dva krátké příběhy z mého okolí, které neváhám označit za povedené. Oba se vyznačují prodlevou mezi „spácháním“ žertu a jeho zakončením.

Projekční kancelář a deštivý den. Jeden z projektantů přichází s deštníkem. Deštník oschne, je složen a dotyčný odchází na oběd. To je voda na mlýn spolupracovníků, kteří seberou papírová kolečka ze všech dostupných děrovaček, do deštníku je nasypou a opět deštník složí. Na sklonku pracovního dne již venku neprší. Uplyne nějaký čas a „pachatelé“ na nepovedený žert zapomenou. Po víkendu přichází do kanceláře „postižený“, kolegy objímá se slovy: „Kluci, vy jste mi udělali takovou radost!“. Ti samozřejmě nevědí, která bije a tak se jim dostává následujícího vysvětlení. Do rodiny majitele deštníku přišla na návštěvu v neděli tchyně. Neměla vlastní deštník, a když odcházela, přšelo. Byl jí tedy zapůjčen inkriminovaný deštník. Rodina se shromáždila u okna na tradiční zamávání a stala se tak svědkem toho jak se při otevření deštníku snesl na tchyni déšť papírových koleček. Jeho majitel při-

běh ukončil slovy: „Kluci, ta je teď tak našťvaná, že k nám nejméně měsíc nepřijde!“.

Jedním z aktérů druhého příběhu je lékař, který v rámci žertíku použil profesní dotazník gerontologického výzkumu, druhým jeho kamarád a můj bývalý kolega (bohužel v současné době již nežijící), který se vyznačoval vytříbeným laskavým humorem. Dotyčný lékař poslal zmíněný formulář svému kamarádovi spolu se žádostí o jeho vyplnění a navíc jej doplnil drobnými požadavky – aby příjemce dotazníku absolvoval třídení půst a potom odevzdal 500 gramů stolice, 1 litr ranní moči a 0,5 litru sputa – a to jistému (hypotetickému) MUDr. Dědečkovi, nicméně v reálném zdravotnickém zařízení. Dva týdny se nedělo nic a další události popsala manželka onoho lékaře následovně. V pátek odpoledne, před odjezdem na hory, jsme našli v dopisní schránce oznámení, že si máme na poštu vyzvednout balíček. Kromě běžného shonu s nabalováním tedy ještě honem na poštu a zpět. Balíček obsahoval nádherně vymodelovaný a vybarvený exkrement, 0,75 litru žluté tekutiny a láhev škrobového roztoku napodobujícího sputum. K tomu byl přiložen dopis, který dále věrně cituji: Milý Franto,

děkuji Ti za to, že ses zasloužil o mé zařazení do gerontologického výzkumu. Především prosím svému kolegovi MUDr. Dědečkovi jím požadované exkrementy. Omlouvám se, že se nedostavuji osobně, ale po požadovaném třídenním půstu jsem značně zesláblý a také se stydím, že vlivem onoho půstu nemohu zaslat požadované množství stolice. Ranní moč je smíšená s potem, který jsem vyprodukoval při marné snaze splnit požadované množství. Zato sputa je dost. Měl jsem chuť si uplivnout vždy, když jsem si vzpomněl na některé své kamarády. Srdečný pozdrav Tobě, Tvé choti a samozřejmě i doktoru Dědečkovi.

Lékař následovně reagoval telegramem: „dik za spolupraci priste vice stolice franta“.

Ale abych se alespoň v závěru svého úvodníku dostal i k chemii. Někdy se může přihodit, že jako žert je chápáno to, co autor určité stati míní naprosto vážně. V roce 1950 publikoval Irving Langmuir (vynikající chemik a celosvětově uznávaná kapacita) pozorování, které ve svém diáři označil jako „nejdůležitější, jaké jsem kdy učinil“. Oznámil, že osoba, která uvolnila do ovzduší jednou týdně malé množství dusičnanu stříbrného ve státě New Mexico, změnila tímto činem obraz počasí v USA jako celku. Tomuto svému vývodu věřil až do své smrti v roce 1957.

Pavel Chuchvalec